

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ valja:

za Ljubljano na dom dostavljen:

celo leto	K 24
pol leta	12
četrt leta	6
na mesec	2

v upravnih prejemih:

celo leto	K 22
pol leta	11
četrt leta	5-50
na mesec	1-90

Iskate valjati: polletniški po 14 vrn., na dvakrat po 12 vrn., na četrt letni po 18 vrn. Pri valjih iskeracijah po dogovoru. Upravištvu naj se pošljejo naročila, računice, iskeraci itd. to je administrativno stvari.

Posrednik slovenskega valja 11 vinarjev. Na plačilo avstrijskega in nemškega valja se ne oira. „Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ valja po pošti:

na Avstro-Ogrske:

celo leto	K 25
pol leta	13
četrt leta	6-50
na mesec	2-10

na Nemčijo:

celo leto	K 28
pol leta	14
četrt leta	7-50
na mesec	2-30

Vprašanjem glede iskeracij naj se priloži na odgovor dopisnica ali znamka. Upravištvu: Kraljeve ulice 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

Pojdi in stori tudi ti tako!

Za narodno obrambno delo ima smisla samo omejen del slovenskega naroda, takozvano razumnost, a še to ne v toliki meri, kakor bi bilo potreba.

Velika masa slovenskega naroda, to je naše kmetstvo ljudstvo pa je napram narodno obrambnemu delu še vedno apatično, deloma ker ji še nedostaja potrebna izobrazba, deloma pa, ker gotovi krogi namenoma drže ljudstvo v nevednosti, da ne ve kakšne velikanske važnosti in kako velikega pomena je narodna samobramba za vse sloje slovenskega naroda.

Toda v tej veliki masi so tudi častne izjeme.

Med našim kmetstvom ljudstvom so možje, ki čutijo narodno, ki vedo ceniti teško borbo, ki jo vodi naš narod za svoj obstanek, in ki so vsled tega tudi pripravljeni na osebne žrtve v trudopolnem tem boju.

V tem oziru nam je podar naravnost sijajen zgled domovinske ljubezni in narodne požrtvovalnosti preprost kmet s Koroškega, ki je nam s prijavo, da se zavezuje za obrambni sklad 200 × 1000 plačati 200 K, poslal pismo, ki je po svoji preprostosti in po svojem globokem pojmovanju narodnoobrambnega dela tako značilno, da je vredno, da z njim seznanimo vso slovensko javnost.

Vrli slovenski kmet iz okolice nemškega Beljaka nam piše:

»Odločil sem se vstopiti v vrsto onih, ki žrtvujejo za sklad 200 × 1000, ker uvidevam veliki pomen samobrambe slovenskega naroda. Obenem kličem slovenskim kmetovalcem:

Vzdranite se! Gre se za zemljo in za dečo slovensko! Kaj vam hane, ako zapustite marsikateri izmed vas znatno premoženje svojim otrokom, ako pa jim ne more dati narodne izobrazbe? Izgubljeni so otroci za narod s premoženjem vred! A takih otrok je pri nas na tisoče. Dragi stanovski tovariši, vstopite množično v narodno vojsko in pokažite, da tudi naš bedni kmetijski stan neče biti zadnji, ko ga kliče na obrambo domovine.

Res, teško je kmetu položiti kak izdaten dar na oltar domovine, ko ga pritiska država, dežela, občina in pri nas še pomemčevalna šola z

ogromnimi davki. Toda s štedljivostjo se tudi doseže nekaj in pravemu rodoljubu mora biti v veselje štediti v blagor svojega naroda! — Koroški kmet, vkljenjen v verige nemškega robstva.

Takšnega pisma, ki bi bilo prožeto s tako iskreno, plamtečo domovinsko ljubeznijo, že dolgo nismo čitali. In to pismo je pisal preprost koroški kmet tik ob nemški meji, ki mu ni bila dana prilika, da bi obiskoval slovensko šolo!

Po trudopolnem dnevnem delu je sam naučil slovenski pisati in čitati, bral je nevtrudno slovenske knjige in časopise ter samoniklo iz sebe vzgojil navdušenega slovenskega rodoljuba!

Z željavo svojo roko, v potu svojega obraza se bori za skorjico vsakdanjega kruha, da skromno preživi sebe in svoje. Vsak vinar mu je treba obrniti dvakrat, preden ga izda, a v kljub temu ne pomišlja niti trenutka, da bi ne položil na narodni žrtvenik zanj naravnost ogromen dar, ko čuje, da je domovina v nevarnosti in da poziva sinove svoje v obrambo in žrtvovanje.

Vprašamo, kdo tak je še med nami? Kje najdemo še tako zlato kot kristal čisto rodoljubje, kakor pri tem preprostem koroškem kmetu?

Tega rodoljubnega kmeta, ki visoko nadkriljuje vse nas v resnično požrtvovalni domovinski ljubezni, stavimo vsakomur izmed nas v blesteč zgled in kličemo: Pojdi in stori tudi ti tako!

Češki deželni zbor.

Praga, 4. avgusta. Deželni maršal knez Lobkovic je povedal dopisniku »Nar. Listov«, da ničesar ne ve o kakem sklicanju deželnega zbora češkega.

Srbski kralj Peter.

Belgrad, 4. avgusta. Nasproti poročilom listov o slabem zdravju kralja, se z merodajnih mest zatrjuje, da se kralj prav dobro počuti. Kralj dela vsak dan večje sprehode.

Kreta.

Dunaj, 4. avgusta. Turška vlada je poslala krečanskim vlastem-pokroviteljcem novo spomenico, v kateri odločno protestira proti izobešanju grškega prapora na Kreti. Vendar prevladuje upanje, da bo

mogoče sporno zadevo rešiti mirnim potom z ozirom na miroljubne izjave grškega kabineta.

Perzija.

Solun, 4. avgusta. Prebivalstvo je zelo razburjeno in ni nemogoče, da se med Turki vname veliko nacionalno gibanje, ki bi vlado prisililo, da napove Grški vojno.

Teheran, 4. avgusta. Včeraj je zopet prišlo do velikega boja med reacionarji in kozaki. Reacionarji so morali bežati. Aretacije v mestu se nadaljujejo. Včeraj so prijeli bivšega finančnega ministra.

Stavka na Švedskem.

Stokholm, 4. avgusta. Dandaj se je generalnemu stavkarskemu odboru javilo 128.000 delavcev, ki so danes ustavili delo.

Car na Angleškem.

Cowes, 4. avgusta. Včeraj zvečer je bila slavnostna gostinja na ruski carski ladi. Govorov ni bilo.

Cowes, 4. avgusta. Minister Izvolskij je včeraj v pogovoru z nekim časnikarjem povdarjal prijateljstvo med angleško in rusko vladarsko rodbino in med obema državama. To prijateljstvo je močna garancija evropskega in izvenevropskega mira.

Predvsem je Perzija primera te prijateljske zveze. Rusija bo takoj umaknila svoje čete iz Perzije, kakor hitro bodo tam zopet urejene razmere. Upati je tudi, da bodo težkoče glede Krete prav kmalu premagane in zadeva mirnim potom rešena na način, ki bo vse prizadete zadovoljil.

Španija.

Notranji položaj.

Madrid, 4. avgusta. V Barceloni se življenje giblje v normalnih mejah. Železnične zveze so popravljene.

Madrid, 4. avgusta. Policija je prišla na sled obširni zaroti. Delavstvo v industrijskih krajih naj bi se istočasno uprlo vladi. Določen je bil za 2. avgust. Zaroto pa je predčasno izdal neki delavec in vlada je nato prišla voditelje.

Melila.

Madrid, 4. avgusta. Uradno se potrjuje vesti, da so Kabil v zadnjem času uprizorili zopet napad na Spance. Utrpeli so pa pri tem velike izgube. Razdrli so železniško progo v dolgosti 150 metrov. Gene-

ral Marino je ukazal progo zopet popraviti. Iz svojega taborišča v hipodromu so Spanci spustili zrakoplov, da pregledajo Gursko gorovje.

Portugalsko.

Lisabona, 4. avgusta. Včeraj je bila burna seja kortesov. Liberalci so namreč sklicali manifestacijsko zborovanje, v katerem so sklenili parlamentu poslati spomenico, v kateri zahtevajo obnovev zakonov proti jezuitom. Udeležniki so se podali v dolgem sprevodu pred parlament. Prodajalnice so bile zaprte v znamenje solidarnosti z demonstracijo. Zbornica pa je sploh odklonila debato o spomenici, kakor je galerija uprizorila veliko demonstracijo, ki je zavzela take dimenzije, da se je morala seja zaključiti. Demonstracije so se nadaljevale tudi na ulici. Aretiranih je okoli 100 oseb.

„Veleizdajniški“ proces v Zagrebu.

Pri včerajšnji razpravi je zgovornik dr. Popović nadaljeval s svojimi razkritji, tičnimi se osebe kronskega svedoka Nastića.

Ko se je Nastić iz Beograda vrnil v Sarajevo je brzojavil na Cetinje: »V Novem pazariju preti nevarnost. Trgovci bo propadeli.« To je pomenilo toliko, kakor da mu naj poslajo denarja. Na to je prišel v Sarajevo črnogorski agent Jović ter mu dal 500 kron. Simo Jovanović, ki se naj zasliši za pričo, izpoveduje, da mu je Nastić priznal, da je videl pred začetkom cetinjskega procesa bombe, ki so bile poslale v Črno goro. Nastić bi rad bil dobil »pričec«, ki bi pričale v cetinjskem procesu, a ker ni mogel nobenega takšnega človeka dobiti, je šel sam pričati na Cetinje. S Cetinja je njemu (Jovanoviću) brzojavil, da mora pričati, da je bil v Kragujevcu, v ostalem pa mu bo že on (Nastić) povedal ustmeno, kaj je treba izpovedati. Jovanović je to ponudbo odbil, ker ni hotel govoriti neresnice. Nastić je imel svojo izpoved na Cetinju točno sestavljeno; to izpoved mu je popravil brigadir Vukotić. Na razpravi je rekel Nastić, da eksistirajo še druge bombe, kakor one, ki so jih zaplenili v Črni gori, in da bo on te bombe že še našel. Te bombe je Nastić hotel sam napraviti. V to svrhu je po-

slal Jovanoviću nekaj medenih škateľ s pripombo, da bo eksplozivni material sam nabavil v lekarni. Dr. Danilo Dinović iz Sarajeva je sporočil, da je Nastić dne 13. aprila 1908, za časa obč. volitev dal bombo nekemu Dušanu Babiću, naj jo položi v poslopje bosanske vlade. To lahko izpriča imenovani Babić. Nastić je v Sarajevu ukradel dr. Dimitrijeviću iz omare en izvod revolucionarnega statuta. Ta statut je kazal akademiku Mandiću. Končno je dr. Popović je predlagal, naj se zaslišijo kot pričec S. Jovanović, Dušan Babić, Miloja Gojaković, K. Mandić in Eva Javorek.

Predsednik: Vi ste si izmislili cel roman.

Dr. Popović: Veleizdaja je roman.

Dr. Mazzura: To že ni več roman, to je že tisoč in ena noč.

Po odmoru je dr. Popović še predlagal, naj se kot prič zaslišita baron Rauch in bivši podban Černković, ki bosta izpričala, da je vlada sklenila začeti Srbe preganjati ob času volitve srbskega patriarha v Karlovičih.

Dr. Hinković je predlagal, naj se zasliši kot svedok vsenčiliški profesor v Beogradu dr. Bože Marković, ki je bil in je še danes predsednik »Slovenskega Juga«.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 5. avgusta.

+ Zopet zaplemba. Državno pravdnštvo je nam zaplenilo včerajšnje število radi dnevne vesti: »Vojaška vzgoja«. Kakšen zločin je visoka državna oblast iztaknila v tej nedolžni notici, ne vemo, ker se spoštovanim državnim organom ne zdi potrebno v zaplemenem odloku navesti paragraf, po katerem se je odredila zaplemba. Zdi se nam, da je državno oblast vzpodbodel k zaplembi pravkar končan praški proces. Privoščimo ji lavorike, ki si jih v tem oziru misli nabrati.

+ Bodoči klerikalni politiki. Nestetokrat smo imeli že priliko obćudovati vzgledne sadove klerikalne vzgoje, ki jih audijo ti ptiči. Pretepanja in napadi na njihove politične nasprotnike so na dnevnem redu. V pesti kol, v sreih vera, v mislih pretep, to bi bilo najprimernejše geslo

LISTEK.

Razstava slov. umetnikov.

(Dalje.)

Sternen Matej (Godešce pri Škofji Loki) je vselej, sočnejši v svojih barvah, nego Jama, kateremu je vreden sobojevnik za uveljavljanje modernih umetniških principov. Modern skozinskož je slikar izredne elegancie in virtuozne tehnike. Igraje nanaša svoje zdaj lisaste, zdaj široko, drzno potegnjene barve na platno, gotov si, da učinek, katerega je hotel, ne izostane. Navdušen »secesijec« odklanja vsakršen kompromis z mirnejšo, konvencionalizmu bližajočo se strujo, ne mara »izlizanih« podob, ki se jih more gledati tudi ob blizu, temuč preračuna svoje umotvore za veliko daljavo. Iz prave daljave gledani pa se neverjetno ožive in dobe toliko telesnost, da premotijo gledalca tako, da se mu zdi, da ne vidi slike, temuč da pred seboj resnično vidi osebo, ne mrtvo in trdo, kakršne se nam kažejo n. pr. na slabih portretih, temuč bitje polno krvi in življenja, ali pa živo krajino, v kateri vse diše in vtriplje. Vsega skupaj je razstavil 16 slik. Krajinskih je med temi četvero. Za čuda plastična iz daljave je »Koča« (1) in »Kozoleci« (5). Portretov in portretnih študij je 5 (32, 35, 40, 55, 57). Teško je odločiti,

ali bi se dala prednost širokopotezni, z veliko drznostjo, pa ravno toliko eksaktnostjo izvedeni, živoplastični portretni študiji 55 (dama v zeleni svileni bluzi), ali bi se priznala velikemu, intimno skomponiranemu listastemu portretu gospe A. G. 57: dama v sobi z zastrtimi okni. Nadalje je razstavil dvoje oljnatih tihožitij: »Cvetlice« 53, ki se kaj lepo reprezentujejo in 59, »Golobe«, na katerih vsaj jaz zamaš iščem kaj globom podobnega in najsi gledam te barvene pege s še tako modernimi očmi. Tudi na tej podobi ne najdem prav nobene slikarske kvalitete, pomanjkljivosti, katere seveda devam sebi na rovaš. Kajti so nekateri, ki občudujejo baš to sliko, bojim se, da prav zato, ker hočejo s tem zagotoviti, da vidijo več, nego vidi navadno filistrsko oko. — Sternem je prvi Slovenec, ki je objavil izjedenko (aqua forte, Radierung), to je bil Trubarjev portret, ki se je precej posrečil, dasi ni bil brez znatnih hib. Odslej se Sternem bavi s stvarjanjem izjedenk, toda manjka mu še potrebne tehnične izurjenosti, kakor izpričujejo na tej razstavi objavljene »aque forte« 88, 103, 120. Upoštevati pa treba, da je ta metoda vpodabljanja zelo teška in da pred vsem zahteva dobrega risarja. Sternem pa je v prvi vrsti slikar in sicer mojsterski slikar. Da bi mu ob dovoljni vaji ne manjkalo tudi prav dobrih risarskih kvalit, kažeza risbi 106 in 109.

Njegova žena Sternem - Klein

Roza se kaže vrlo dobro slikarico, sorodno svojemu možu, samo da je mehkeja v podajanju. Prav lepi ste krajini 11 in 15, čedni sta portretni študiji 49 in 50, zelo lahkotno delo je risba 91, v aqua forte (izjedenkah) 105 in 118 pa je v tehničnem oziru svojega moža odločno prekosila, najsi tudi ti dve izjedenki ne stojite na previsoki stopnji dovršenosti.

Santel Augusta (Pulj) je razstavila dvoje lepih oljnatih tihožitij. Peonije (164) so izborna slikarsko delo. Lepe barve in zelo okusen aranžma.

Santel Henrika (Gorica) ima na razstavi dvoje oljnatih portretnih študij. 45: Ženska sedi pred napol zastrtim oknom, tako da se ji svetloba siplje preko ramen in skozi plave njene lase in 47: študijo starke, mirno sedeče pred gledalcem. Prva se po tehniko približuje drznejši maniri secesije, pa ni brez svetlobnih pogrškov, druga pa kaže vpliv Gvaicheve šole in je z znatno bravuro izvedena po starejšem, gladkejšem načinu. Rodbina Santeljev kaže brez izjeme vsega spoštovanja vredne umetniške talente in zmožnosti.

Santel Šaša (Pazin) je v Slovenskih dobro znan grafik. Že na razstavi »Otrok« je nase opozarjal z originalnostjo svoje invencije in s svojim tehniškim znanjem. Olj je to pot razstavil samo dvoje, dobro uspeli sliki 158 »V solncu« in 169 Pazinski grad, vemo pa, da zna še mnogo več, nego je pokazal na teh dveh pod-

bah. Nadalje se izkazuje z gouač: 74 »Primož Trubar«, portret, ki je že bil reproduciran v »Slovanu«, 122 »Pazinski grad«, 126 »Ulica v Pazinu«, skozinskož solidnimi, točno izvedenimi risbami v dveh barvah (črno-belo) na sivkastem dnu. Ta način risanja se v ostalem malo goji med sloven. umetniki; pa je škoda, ker se dado ž njim doseči imenitni efekti, kakor to najbolje kažejo Santljeve omenjene risbe. Zelo zanimiva in spretno izvršena je njegova svetlobna študija, pastel 75: Večer. Zanimalo ga je namreč, kako se pozna na večer na ulici bijejo prameni raznobojnih luči, prilajajočih iz razsvetljenih oken itd. — Lesorez 78 »Ex libris« končno je stilizovan po antikvarizirajočih vzorcih, kakršni so zdaj moderni zlasti v nemškem knjigotrstvu, pa ni brez znatnih trdot.

Tratnik Franc (Praga) je genialno nadarjen, originalen risar, ki se je stoprav zadnje čase začel hitreje razvijati. Sredi razvoja stoječ seveda ni brez znatnih hib, ki pa jih bogato odtehtajo velike vrline. Tako n. pr. prav rad partije, ki za celotno podobo niso ravno bistvene, docela zanemarljive in ker ga pri vsaki figuri predvsem zanima obraz, v katerega faktično z velikim mojstrstvom položi vso vpodobljenčovo psiho, so spodnji deli telesa do malega vsi zarisani ali pa tako prazni, da je videti kakor da v tem krilu ali v teh hlačah sploh ni ne mesa ne kosti. Vse

drugače izdelane pa so one partije, na katere se koncentruje gledalčeva pozornost in ki so torej za vso podobo bistvene, v pravem pomenu izrazujoče. Tukaj se javlja ves Tratnikov originalni, ustvarjajoči talent. Opozorjam na risbo 111: Slepci na solncu. Koliko bolestone hrepenenja je v teh proti vzhajajočemu solncu molčih, idiotskih glavah in kako markantne so poteze teh v duševnem razvoju zaostalih bitij, koliko je v njih bednega življenja in kopnenja! Tudi aranžma je mnogokrat zelo slab, kakor se vidi tudi na tej risbi, ko je teško razločiti, kje počenja telo druge in kje tretje osebe. Pripomniti pa treba, da nevdoljivi vtisek celotne podobe, ki gledalca na mah vsega fascinuje, vse te nedostatke blagodejno zakrije, dokler svoje pozornosti ne posveti posameznostim. Slično bi bilo opomniti o risbi 107: Iskač zakladov, dočim je risbena študija 112: Starčeva glava pravi risarski umotvor. Karakteristično za Tratnikovo umetništvo je, da ne riše plitkih, vsakdanjih stvari, temuč da zajema snov svojim risbam, ki se kaj rade dotikajo meja karikature, vedno iz globin problemov človeškega socialnega življenja, da v svojih risbah torej izraža posebnje, vpodablja ideje. Tratnik je risar-pesnik, risar-sociolog. Ni dvoma, da mu je vzpričo stalnega napredovanja zajamčeno odlično mesto ne samo v slovenski umetnosti.

(Konec prihodnjil.)
